

Porteføljestyret for energi, transport og lavutslipp

Referat	Møte 2/19
Dato	12. og 13. september, kl. 15:00 – 15:00
Sted	Soria Moria hotell og konferansesenter, Voksenkollen

Tilstede: Hans Erik Vatne (leder)
Nils Røkke
Elisabeth Maråk Støle
Henriette Undrum
Ragnhild Wahl
Johan Hustad
Ingeborg Palm Helland
Anne Vera Skriverhaug
Erik Sauar
Ole Andreas Hagen
Kristin Linnerud

Tilstede fra Forskningsrådet:

Rune Volla
John Vigrestad
Katrine Wyller
Aage Stangeland
Tone Ibenholt

Sak 07/19 Godkjenning av sakslisten

Det var ingen kommentarer til sakslisten.

Vedtak: *Sakslisten godkjennes*

Sak 08/19 Referat fra styremøte 1/2019

Det var ingen kommentarer til referatet og referatet ble godkjent.

Vedtak: *Referat fra del 2 av styremøte 1-2019 godkjennes.*

Sak 09/19 Habilitet

Ingen av sakene på møtet omhandlet vedtak om bevilgning til prosjekter eller annet som berørte enkeltaktører. Samtlige av styrets medlemmer ble vurdert som habile i forbindelse med sakene som forelå til behandling.

Vedtak: *Ingen habilitetsproblematikk ble avdekket.*

Sak 10/19 Strategiske underlag for porteføljen

Rune Volla orienterte om overordnede mål og føringer i sentrale, strategiske dokumenter som Langtidsplan for forskning og høyere utdanning og Kunnskapsdepartementets tildelingsbrev til Forskningsrådet. I tillegg til målene i disse dokumentene, er det flere tematiske og sektorspesifikke mål som er styrende for området energi, transport og lavutslipp.

Lene Mostue orienterte om bakgrunn og mål for Energi21, samt prioriteringene i den siste strategien. Strategien skal etter planen revideres i 2022. Det ble kommentert fra porteføljestyret at dette er i seneste laget med tanke på hvor mye som skjer innenfor klima- og energiområdet. Porteføljestyret reiste spørsmål ved om ikke strategien burde revideres oftere. Styret pekte videre på at koplingen til det internasjonale forskningssamarbeidet vil være viktig.

Gorm Lunde presenterte arbeidet med Transport21. Dette er den første Transport21-strategien. Strategien skal være ferdig innen utgangen av 2019. Han presenterte også hovedinnholdet i rapport fra *Ekspertutvalg for Teknologi for bærekraftig bevegelsesfrihet og mobilitet*. Store endringer i samfunnet blant annet som følge av digitalisering, gjør det vanskelig å ta beslutninger om fremtidige investeringer. Ekspertutvalget gir et antall anbefalinger om innretting av forskning. Rapporten ligger ute til høring med frist 1. oktober. Porteføljestyret oppfordret alle til å spille inn i denne høringen. Det er ikke avklart om selve strategien skal på høring. Det har vært en bred prosess i arbeidet med strategien, noe som etter administrasjonens mening taler for at det ikke vil være så stort behov for en høring.

Vedtak: Porteføljestyret tar saken til etterretning.

Sak 11/19 Interaksjon med departementene

John Vigrestad orienterte om budsjettprosessen. Det er fortsatt ikke helt avklart hvordan Forskningsrådet vil organisere prosessene med budsjettforslaget innenfor den nye organiseringen. Dette vil trolig være bestemt innen møte i desember og administrasjonen vil komme tilbake med mer informasjon om dette.

Vedtak: Porteføljestyret tar saken til etterretning.

Sak 12/19 Porteføljestyling

Rune Volla orienterte om Forskningsrådets arbeid med porteføljestyling. Det viktigste strategiske arbeidet i porteføljestyrene vil skje i forbindelse med arbeidet med porteføljeplaner og utlysninger. Foreløpig er det eksisterende programplaner som gjelder. Porteføljeplaner skal utarbeides i løpet av første halvår 2020. Det ble også gitt en oversikt over porteføljen i henhold til ulike parametere; geografi, tematikk, kjønn og karakterer.

Porteføljestyret pekte på at det bør være et mål å øke innsatsen innenfor forskning på transport. Det ble videre påpekt at porteføljen innenfor transport i all hovedsak er samfunnsvitenskapelig og det vil være viktig å øke teknologiinnslaget. Administrasjonen viste til at denne diskusjonen også ble ført i det tidligere programstyret for Transport2025, noe som resulterte i etableringen av Pilot T. Det ble også påpekt at ENERGIX og FME har et stort innslag av forskning på transport, både teknologisk og samfunnsvitenskapelig.

- Porteføljestyret ønsket en oversikt over hvilke porteføljestyre som har energiprojekter i porteføljen.

Vedtak: Porteføljestyret tar saken til etterretning.

Sak 13/19   Arbeidsdeling CLIMIT

Aage Stangeland orienterte om samarbeidet mellom Forskningsrådet og Gassnova i CLIMIT-programmet og den ansvars- og arbeidsfordelingen som Forskningsrådet i samråd med OED har lagt opp til. Porteføljestyret vil ha et overordnet ansvar for CLIMIT-FoU. Porteføljestyret skal vedta programplan og sikre samsvar med porteføljeplanen, mens programstyret utarbeider handlingsplaner og vedtar tildelinger. Dette tilsvarer den arbeidsdelingen som har vært mellom det tidligere divisjonsstyret og programstyret for CLIMIT. Det er viktig med god informasjonsflyt mellom de to styrene.

Kommentar fra porteføljestyret:

- Det ble påpekt en risiko for at porteføljestyret kan forholde seg mer perifert til CLIMIT og at administrasjonen må ta ansvar for at CO₂-håndtering blir en reell del av porteføljeansvaret.

Vedtak: Porteføljestyret tar saken til etterretning.

Sak 14/19   Orienteringer - nytt fra Forskningsrådet

Rune orienterte om Forskningsrådets arbeid med ny strategi. Utkast til strategi vil sendes på høring etter Styremøte i månedsskiftet oktober/november. Det er planlagt et fellesmøte mellom Styret og porteføljestyrelederne i februar. Porteføljestyret vil diskutere og gi innspill til utkastet på porteføljestyrets strategisamling 5. og 6. februar.

Vedtak: Porteføljestyret tar orienteringen til etterretning.

Sak 15/19   Introduksjon til ulike tema – innlegg fra styremedlemmer

Anne Vera Skriverhaug orienterte om NVEs ansvar og organisering. Det skal gjøres store investeringer på nettsiden fremover (140 mrd kroner de neste 10 årene). De største investeringene skal gjøres i trafoer. Kunnskap om og forståelse for endringer i marked og energiproduksjon er viktig for å gjøre de riktige investeringsbeslutningene. Hun presenterte arbeidet som skjer i Klimakur 2030. For å nå 2030-målene for utslipp i ikke-kvotepliktig sektor må teknologien være klar i 2025; perspektivet i Energi21-strategien blir dermed for langsiktig. Tiltak i Norge er helt nødvendig dersom vi skal få ned CO₂-utslippene. Samfunnsvitenskapelig forskning som gir forståelse for brukeradferd er nødvendig og Energi21-strategien tar i liten grad opp dette. Hun gjennomgikk erfaringer fra ENERGIX-styret.

Kommentarer fra porteføljestyret til innlegget:

- Det kortsiktige forskningsbehovet er primært knyttet til samfunnsvitenskapelig forskning.
- Det er viktig å ha både det langsiktige og kortsiktige perspektivet i hodet samtidig.
- De ulike bransjene er vant til å jobbe med forskjellig tidsperspektiv. Kraftbransjen er ekstremt langsiktig, mens i eksempelvis solcellebransjen er det mer kortsiktig med veldig rask teknologiutvikling.
- En utfordring til porteføljestyret er å sikre forskning som kan gi raske endringer.
- Administrasjonen vil forberede en egen sak om effekter av energiforskning.

Ragnhild Wahl innledet om fremtidens transportsystem. Det er relativt lite midler til samferdselsforskning over Samferdselsdepartementets budsjett. En utfordring i transportsektoren er hensynet til personvernet. Utfordringer fremover er i veldig stor grad knyttet til samfunnsvitenskapelig forskning: virkemiddelbruk, atferdsendringer, personvern, regulatorrollen etc. Det er behov for å tenke gjennom hele transportpolitikken på nytt. Innenfor teknologi representerer autonome kjøretøy et av de store skiftene. Konnektivitet – samvirke mellom systemene på tvers av transportformer er et annet sentralt tema.

Kommentarer til innlegget var blant andre:

- Forskningsmessige temaer som bygger på norske fortrinn som kaldt klima, spredt bosetting og muligheter for teste ut teknologier kan være viktige.

Hans Erik Vatne innledet om karbonavtrykk i prosessindustrien. Den store utslippskilden fra aluminiumsproduksjon kommer fra selve elektrolysen, og forskning på anoder (inerte anoder) er viktig og har vært i det i hundre år. Et mål er å øke resirkuleringen av aluminium enda mer. Sorteringsteknologi (ulike legeringer) er avansert, men også et viktig forskningsfelt. Hydro har to lavkarbonprodukter; det ene er aluminium med svært lave CO₂-utslipp, det andre er basert på resirkulert aluminium. Etterspørselen er stor, men betalingsviljen er lav.

Vedtak: Porteføljestyret tar orienteringene til etterretning.

Sak 16/19 Rullering av handlingsplaner for 2020 – 2022

Katrine Wyller orienterte om programmenes årshjul og Forskningsrådets søknadstyper, herunder også de nye søknadstypene som er i ferd med å innføres.

Porteføljestyrets kommentarer til søknadstypene:

- Det er behov for mer enn en søknadsfrist i året på innovasjonsprosjekter, løpende søknadsfrist for en del av bevilgningen bør vurderes. Forskningsrådet tester nå ut løpende søknadsfrist. Pilot-T er trolig den første ordningen innenfor porteføljestyrets ansvarsområde der dette vil gjøres. Administrasjonen vil presentere erfaringene som Forskningsrådet gjør seg med løpende frister, slik at dette eventuelt kan innføres i flere utlysninger neste år eller i 2021.
- Det ble reist spørsmål ved om kravet til brukerfinansiering i KSP burde være høyere enn 20%. Administrasjonen svarte at det ikke er noe i veien for å ha en høyere finansieringsandel fra næringslivet, men på flere områder er det vanskelig å få det til og at dette er grunnen til at minimumskravet ikke bør være høyere.
- Aktiviteter med innovasjonspotensial er vanskelig å legge inn i prosjekter der det er krav om at resultatene skal være åpne, slik som i KPN/KSP.

John Vigrestad presenterte arbeidet med handlingsplan for Transport2025. Han gjennomgikk porteføljen og fordeling på søknadstyper, aktører og fag. Det har vært god respons på Pilot-T-utlysningen og Pilot T vil bidra til å øke teknologiandelen i porteføljen. Det legges opp til Pilot-T-utlysning også i 2020. Planen er å utlyse Pilot-T og innovasjonsprosjekter i offentlig sektor (IPO) i 2020. Det er en stor overvekt av forskerprosjekter i porteføljen og det forrige programstyret ønsket å øke porteføljen av andre søknadstyper, det legges derfor ikke opp til å utlyse forskerprosjekter i 2020.

Porteføljestyrets kommentarer:

- Det er viktig at resonnementene bak valgene som gjøres i utlysingsprofil er beskrevet i handlingsplanen.

Katrine Wyller presenterte handlingsplan for ENERGIX. I utlysingsplanen for 2020 legges det opp til om lag samme profil som i 2019. Det utlyses ikke forskerprosjekt, men det legges opp til en Nye konsepter-utlysning (NYK). Det er to år siden forrige gang NYK ble utlyst. Det kan flyttes midler mellom søknadstypene (inntil 20%) avhengig av søknadstilfang og kvalitet. Det legges opp til å være med på en fellesutlysning om naturmangfold med tre andre programmer i Forskningsrådet.

Porteføljestyrets kommentarer:

- Transportporteføljen i ENERGIX og i Transport2025 bør vises samlet, slik at porteføljestyret får et riktig bilde av innsatsen innenfor transport.
- Porteføljestyret var positiv til forslag om fellesutlysning.

- Prosjekter som tar opp temaet erstatning for karbon som reduksjonsmiddel er viktig, her må helt ny tenkning på banen.

Aage Stangeland informerte om handlingsplan for CLIMIT. Porteføljestyret skal ikke godkjenne handlingsplan og utlysingsplan for CLIMIT, så saken ble lagt frem til orientering.

Kommentarer:

- Det er viktig at porteføljestyret kan se FME og programmene i sammenheng.

Før utlysninger er vedtatt, skal all informasjon om utlysninger behandles konfidensielt.

Vedtak: Porteføljestyret ber administrasjonen revidere handlingsplanene for ENERGIX og Transport 2025 i tråd med de forslag som kom frem i møtet. Administrasjonen fremlegger utkast til endelig versjon for styret på neste møte. Porteføljestyret tar sak om CLIMITs handlingsplan til etterretning.

Sak 17/19 Forberedelser til desembermøtet

Katrine Wyller orienterte om utlysningene som det skal fattes vedtak om på porteføljestyremøtet i desember. Hun gjennomgikk hovedtrekkene i søknadsbehandlingen. Etter at kvaliteten på søknadene er vurdert, gjør Forskningsrådets administrasjon en relevansvurdering. Det pågår en diskusjon i Forskningsrådet om søknader med svak vurdering av eksperter ikke skal relevansvurderes. Dette er foreløpig ikke avgjort. Relevanskriteriet teller 25% på alle søknadstyper med unntak av forskerprosjekter. IPO-tildelingen i Transport2025 vil bli gjort i januar. Vedtak på Kinautlysningen kan bli utsatt avhengig av fremdriften i den bilaterale prosessen.

Administrasjonen foreslo at det fattes en-blocvedtak på svakere søknader. Det ble foreslått å sette grensen lavere på IPN for å sikre at porteføljestyret får et bredere antall av søknader til vurdering.

Det vil ikke fattes en-blocvedtak på PILOT-E og Kina-utlysning. For IPO er det foreløpig ikke lagt opp til en-blocvedtak på svake søknader, dette vil administrasjonen komme tilbake til.

Angående habilitet; hele porteføljestyret deltar i behandling av fordelingen av rammen på de ulike tematiske områdene. Når enkeltsøknader skal behandles, må inhabile medlemmer forlate møtet.

Kommentarer fra porteføljestyret:

- Det er viktig å se an hvordan systemet med en-blocvedtak fungerer.
- Det ble reist spørsmål om hva som er riktig nivå å legge grensen for en-blocvedtak på. Et alternativ er at porteføljestyret får en tredjedel av søknadene til vurdering.
- Grensen for avslag bør være den samme for Pilot-T som for IPN, grensen ble endret til karakter 3.
- Vedtakene for Transport2025 og ENERGIX på transportforskning bør deles, slik at medlemmer i porteføljestyret ikke blir inhabile i behandlingen av hele transportporteføljen.

Vedtak:

- 1. Porteføljestyret tar sak om utlysningene og prosess for søknadsbehandling til etterretning.*
- 2. Porteføljestyret vedtar at prosjekter som oppnår følgende karakterer bevilges eller vedtas en-bloc og ikke legges frem for diskusjon i porteføljestyret:*
  - *Alle Forskerprosjekter med hovedkarakter 4 eller svakere avslås en-bloc*

- *Alle KSP-S-prosjekter med hovedkarakter 4 eller svakere avslås en-bloc*
- *Alle KPN-prosjekter med hovedkarakter 4 eller svakere avslås en-bloc*
- *Alle PILOT-T-prosjekter med hovedkarakter 3 eller svakere avslås en-bloc*
- *Alle IPN-prosjekter med hovedkarakter 3 eller svakere avslås en-bloc*

Det kan bli aktuelt med en-blocavslag for IPO, dette vil administrasjonen komme tilbake til.

3. *Porteføljestyrets tildelinger fra ENERGIX til søknader mottatt til 2019-utlysningene holdes innenfor en maksramme på 440 mill. kroner som vedtatt av ENERGIX programstyre. Fordelingen på søknadstyper skal ta utgangspunkt i utlysningene. Styret kan likevel velge å tildele under eller øke rammen for en utlysning (innenfor visse begrensninger og programmets økonomiske rammer) hvis søknadenes kvalitet eller porteføljevurderinger tilsier dette.*
4. *Porteføljestyrets tildelinger fra Transport2025 til søknader mottatt til 2019-utlysningene holdes innenfor en maksramme på 105 mill. kroner som vedtatt av programstyret for Transport2025. Styret kan likevel velge å tildele under eller øke rammen for en utlysning (innenfor visse begrensninger og programmets økonomiske rammer) hvis søknadenes kvalitet eller porteføljevurderinger tilsier dette.*
5. *Porteføljestyret ga styreleder fullmakt til å fatte vedtak i den bilaterale utlysningen med MoST (Kina).*

Sak 18/19 Internasjonale aktiviteter

Tone Ibenholt orienterte om det internasjonale samarbeidet på energiområdet. Hovedtyngden av samarbeidet skjer innenfor den ordinære porteføljen av prosjekter og sentre. Det er viktig at porteføljestyret ser helheten i samarbeidet, selv om finansieringen direkte til internasjonalt samarbeid er begrenset. Programstyret for ENERGIX har satt av en fast sum til internasjonalt samarbeid og er blitt orientert om bruken av denne. Den største enkeltposten er medvirkningsordningen (MVO).

Det ble lagt fram forslag om deltakelse i tre ERA-NET-søknader.

Kommentarer fra porteføljestyret til punktet om internasjonalt samarbeid:

- Porteføljestyret ønsket å bli mer involvert i valg av samarbeidsland og temaer i de internasjonale utlysningene. Administrasjonen kan legge opp til gjennomgang av land for land i porteføljestyret, og få innspill til temaer som igjen kan spilles inn i arbeidet med kommende bilaterale utlysninger.
- Porteføljestyret kommenterte at det var svært lave tall for omsøkte/innvilgete utenlandsstipend og lurte på hvor mange det er totalt. Administrasjonen vil komme tilbake med en samlet oversikt over antall stipend innvilget fra Forskningsrådet og en oversikt over utveksling i FME-ene. Det ble opplyst at Akademi for yngre forskere har laget en oversikt over blant annet internasjonalt samarbeid og utveksling. Rapporten ligger: [her](#).
- Det ble etterlyst resultater og effekter av deltakelse i tidligere ERA-NET. Administrasjonen opplyste at ERA-NET-prosjekter med norsk deltakelse følges opp som ordinære prosjekter i programmene. Administrasjonen vil komme tilbake til resultater fra ERA-NET i forbindelse med porteføljestyrets behandling av sluttrapporter.
- Porteføljestyret etterlyste en nærmere begrunnelse for hvorfor Forskningsrådet foreslår deltakelse i akkurat disse tre nettverkene. Administrasjonen vil gjennomgå hele prosessen for beslutning om deltakelse i fremtidige ERA-NET, og fremme dette som en sak for porteføljestyret.
- Det ble reist spørsmål om Forskningsrådets deltakelse i tildelinger av EØS-midlene innenfor energi og transport. Tildeling av midler administreres og ledes fra de land hvor midlene skal

investeres. Forskningsrådets internasjonale avdeling bidrar imidlertid i prosessen. Porteføljestyret kan få en generell orientering om ordningen på et senere møte.

Vedtak:

Porteføljestyret slutter seg til administrasjonens forslag om deltakelse i tre ERA-NET Cofunds innenfor energi og til forslaget om å avsette midler til disse over budsjettet til ENERGIX. Støtten vil gå til norske aktører som deltar i innvilgede prosjekter i følgende tre ERA-NET:

- ERA-NET Cofund Enerdigit med inntil 5 mill. kroner*
- M-era.net Cofund med inntil 10 mill. kroner*
- ERA NET Cofund Positive Energy Districts med inntil 10 mill. kroner.*

Porteføljestyret ber om å få et bredere beslutningsgrunnlag for deltakelse i internasjonale prosjekter fremover.

Sak 19/19 Møteplan 2020

Porteføljestyret fastsatte møteplan for 2020. Det legges opp til fem møter, hvorav en todagers strategisamling i februar.

Vedtak: Endelige datoer for porteføljestyrets møter i 2020 ble fastsatt.

Referent red.:

- Møte 1 – onsdag 5. og torsdag 6. februar*
- Møte 2 - torsdag 2. april*
- Møte 3 – torsdag 28. mai*
- Møte 4 – torsdag 17. september*
- Møte 5 – torsdag 10. desember*

Sak 20/19 Stedfortreder for styreleder

Ragnhild Wahl har takket ja til å være stedfortreder for styreleder. Valget ble gjort blant annet ut fra hensynet til at ikke både styreleder og stedfortreder skal være inhabile samtidig

Vedtak: Ragnhild Wahl utpekes som stedfortreder for styreleder. Porteføljestyret tar saken til etterretning.

Sak 21/19 Eventuelt

Porteføljestyret tok opp at EUs definisjon av hva som er et "foretak i vanskeligheter" skaper problemer for oppstartsbedrifter i SkatteFunn. Det er viktig at Forskningsrådet arbeider for å påvirke denne definisjonen. Administrasjonen vil ta dette opp internt.

Sak 22/19 Godkjenning av vedtaksprotokoll

Vedtak: Porteføljestyret vedtok protokollen og ga fullmakt til Erik Sauar og Hans Erik Vatne om å signere protokollen.